

Egy 1848-as napló Adonyból

Forrásközlés

KOLLER JÁNOS

ADONYI RÓM[AI] KATHOLIKUS] PLEBÁNIA ADMINISZTRÁTORÁNAK NAPLÓJA 1848-RÓL

[1848.] Szeptember 30-án gróf Zichy Ödön kivégeztetése

Az úgynevezett Hunyadi csapatból hét közember, a Miklós ezredből három huszár volt nálam beszállásozva, amidőn ebéd alatt tudtomra adatik, miszerint az Abánál elfogatott Zichy Ödön gróf, Fejér vármegyének volt helyettes főispánja és gr. Zichy Pál volt cs. kir. katonatiszt kemény őrizet alatt a városházhoz hozattak légyen. Megtekintésükre odasietek, de már akkor a népcsoportok kíséretében katonai őrizet mellett a szerencsétlen foglyok gyalog a révbe kísértettek volt. Ahol is Lóréba szállítottak, melynek előtte Görgei Artúr őrnagy kun katonáival és mintegy 8 ágyúival táborozott volt. Az ítélő bírák elnöke Görgei volt, a többiek legtöbbszörre neveletlen kunok. Zichy Pál felmentetett, Zichy Ödön halálra ítéltetett. Fő bűne volt, hogy a hazába betört Jellacic-csal cimborázott, amit a nála lévő Jellacic-féle proklamációk és az ellenféltől nyert salvus conductus-féle levél bizonyítani látszanak. Szegény fogoly védelmezte magát amint tudta. A proklamációkra azt felelte, hogy Fejérváron, mely ellenséges katonákkal telve van, nyomattak kezeibe, de azért el nem ismeri, hogy hazaáruló, mert ő ezeket zsebébe tette, és senkivel soha nem közölte, a salvus conductus-ra nézve azt felelte, hogy ily tartalmú levél legalább hatvan másnak van tudtával is a főbb birtokosok részére kieszközölve, a többi között bírnak ilyennel magának a miniszterelnöknek rokonai is, a polgárdi Batthyányak. Azonban minden mentegése a szerencsétlen embernek hasztalan volt, halála már úgy látszott el vala határozva, ami onnan is kitetszik, hogy midőn még vizsgálat előtt az adonyi városháznál a helybeli jegyző leánya az ellankadt foglyoknak levest nyújtani akarna, és evégre Görgeitől engedelmet kérne, ez azt válaszolta, „lehet de úgy sem emészti meg”. Az áldozatul kiszemelt felett tehát a pálca Görgei által eltörtetett, és kötél halálra ítéltetett. Látván a fogoly, hogy vesznie kell, hármat kért: először hogy ne akasztanak fel, hanem lőnék agyon. Erre azt válaszolták, hogy az ítélet meg nem másíthatik;

másodszor engednének nékie egy pár sorokat végrendeletül írni; válaszoltaték: ott a pap, ami mondani valója van közölje vele — harmadszor: hogy ha már meg kell halnia engedjék mint keresztény katolikust meggyónni és megáldoznia, a felelet az vala, ott a pap, végezze vele imádságát, másra úgy sem érdemes. Káplányom ugyanis, Juraszek Károly, véle együtt átszállhatott a Duna partra amint volt reverendába[n], és bár két fertály háromtól délután, mintegy kilencig tartott volt a vallatás, a káplányt mégis a szentségért hazatérni sem engedték. — Ezen kérése is megtagadtatván a szegény grófnak, a káplány mellé letérdelve ájtatosan meggyónt, és a kálózdi templomnak requiemre 2000 v[áltó] for[intót], kedvesének Kandida nőszemélynek 40000 forintokat hagyva, a többiben örökösöknek testvére gyermekeit rendelé, s ezek végeztével gyűrűit és óráját a káplánynak adá által, kérvén őtet, hogy gyűrűit kedvesének, óráját Domonkos veszprémi püspöknek adja által. S ezután erős lélekkel lépett az akasztófává rögtönzött fenyőszálhoz, ahol, minek utána még egyszer bírúit kegyelemre felszólította volna, e szavakat mondva: „ártatlanul halok meg, adja Isten hogy ezen kormánynak én legyek utolsó áldozatja, éljen a magyar haza!" — egy cigány által vastag rudazó kötélre mintegy két fertály tízre őrtüzek között, a kun katonaság örvendezése között felakasztatott. Különös, hogy azon Hunyadi csapatnak ezredese kik által elfogatott volt, valami Szalay nevű vala, Ödön grófnak egykori tisztartója, kit hivatalából elbocsátott volt. — Ez volt hív története ezen szomorú jelenetnek, én nem hozok ítéletet a történetek felett, ítéljen az Isten.

A test mindenéből kivetkőzve hajadon fővel, mezítláb egy ümögbe[n] és nadrágba[n] függött egész másnap estig e helyütt; ezen nap éppen vasárnap volt, a nép egész dühösségében látható volt, itt a testet körültáncolá, ujjongatva kigúnyolá, sőt körmeit is letépé, mint hazaárulónak. El akarám szegényt temetni; a katonai parancsnok nem ellenzé, már megszerzem a koporsót, szemfedelet és a Duna parton állék tervemet létesítendő, midőn értesítettem, hogy az adonyi nép, melynek szándékomat a sírásóné elárulta volt, felbőszülve, s kaszákkal fegyverkezve akarja hátrálni ezen hazaárulónak eltemettetését, amint ezt megértem, a koporsót kocsisommal ismét egész csendesen visszavitetem, s a felbőszült nép lecsendesítésére sietek; még most is borzadva emlékezem vissza, e merész tettemet mily drágán fizethettem volna. — A testet ily formán katonák temették el az akasztófa alatt, táncolva tiprották be egy ugyanitt felakasztott kun katona mellé. Sem emlék, sem sírkő nem mutatja helyét, Windisch-Grätz uralkodása alatt a császáriak az akasztófát a Dunába dobva egy

kisded keresztet szúrtak sírjához, de ezt a túlsó vidékről átjött magyar katonaság ismét kihúzza a Dunába veté. — És ez volt vége ezen születésre, rangra, birtokra de különösen testi szépségre kitűnő férfiúnak, mintegy 35-ik évében kellett a jobb sorsra érdemesnek ily rútul kimúlni, akiről minthogy közelebbről is ismertem, mondhatom, hogy nem volt rossz ember, és egyedüli hibája a könnyelműség volt.

Október 3-án. Az adonyi népfelkelés

Jellacic a pákozdi ütközet után csúfos megfutasával rászédé nem csak a magyar tábort, hanem az őtet követő és véle Fejér megyében csatlakozni kívánó Szlavóniából kiindult sereget Roth és Philippovich tábornokok vezérlése mellett is. Ennek elfogására népfelkelés rendeztetek. Különös egy jelenet-kép tűnt fel az alföldi, kecskeméti, kunsági lovas és gyalog többnyire kaszákkal felfegyverkezett nép ezreit a legszebb renddel Adonyon keresztül vonulni látni, mindenik magával vivé élelmiszereit, és lelkesedését a hazáért. — Az adonyiak is felszereltettek a Hunyadi csapat Trangoss nevű kapitánya által lehetőleg a legjobban, és október 3-án estve kiállottak sorba, de a sok készületek és az asszonyok siránkozásai miatt csak 4-én reggel indultak meg, oda voltak három napig, de az ellenséget se látva tértek meg, mivel már elfogták volt akkor a magát Ozoránál megadott sereget a mieink. Ezen felkelő sereggel ment a helybeli káplány is Juraszek Károly, puskával és stólával felszerelve, hogy szükség szerint, vagy mint katona, vagy mint pap szolgálhasson.

Október 5-én. A fogoly horvátok

A Roth katonáinak egy részét, az úgynevezett Ogulini ezredet lefegyverzetten ma kísérték a kikötőhöz lándzsás kunok. Ezen katonák legtöbbször kávészínű szűrből készült tót köntössel voltak rendezetlenül felszerelve[sic!], de amint mondják jó fegyverek voltak, teste szép szálás legények voltak, s amint látszott tanult katonák, mert tisztjüknek szavára azonnal fordulataikat pontosan megtevék; lehettek mintegy 1200. — A révben kenyér osztogattatott ki nekik, annyira éhesek voltak szegény ördögök, hogy a kenyérre való tömeges rohanástól csak tisztjeik kardcsapásaival lehetett visszatartani, pénzök volt, mert szemem láttára adott egyik egy ezüst húszast társának egy darab kenyérért. Jóllakás után a Dunának mentek seregestül és ittak kalapjaikkal

mint a juhok, azután pedig felpakolva elvitettek a gőzösökön Pestre. Ezen horvát foglyok közül volt nálam két tüzértiszt, mindkettő a mieinkhez szeretett volna általlépni, ezek Jellacic-ot szörnyen piszkolák, hogy őket így cserbenhagyá, nem akarák azonban elösmerni, hogy Roth tábornok tízezer embere a magyar népfelkelés által fegyvereztetett le, hanem szerintök önkényt adák meg magukat. Később amint értesülék Kossuth ezen tiszték egyikét sem vállalá táborba, nem bízván bennök. Jellemző amit egyikök Perczel Móricról, a magyarok tábornokáról — ki őket lefegyverezte —, mondott: „Perczel — így szólott ő — tüzes magyar, de rossz tábornok, vélem szolgált egykoron mint közember és mint ilyen sem volt jó katona, emlékezzen meg az úr, hogy ezen ember jégre vezérlendi a magyarokat.”

Október 6-án Egy tiszt agyonlövással fenyeget

Esős idő volt, a szüntelen kímélet nélkül hajtott, és katonák poggyászeit vivő lovaim estve érkeztek meg, megjöttökön megnyugodva fekvém le, amidőn 12 óra felé az Adony alatt táborozók egyik főtisztje egy helybeli esküdttel ablakom alatt kiáltozva felköltének, s lovaim tüsténti befogatását kívánja, én a szegény fáradt állatokat sajnálva eltagadám megérkeztöket, azonban ez ennek hitelt nem adva, káromkodva a kapuhoz intézé lépteit, saját szemeivel kívánván meggyőződni róla, ha itthon legyenek-e vagy sem, előre megmondván, hogy itthon létök esetére agyonlövet amiért eltagadni merem. — Én azonban minek előtte nékie — a szerencsére ekkor becsukott — kaput felnyitattam volna, lovaimat kocsimmal együtt a hátulsó kertbe tolatám szemeik elől. Megnyitattam ekkor az ajtót, de ezen már nem jött be a nyers tiszt azt állítván, hogy nem hiszi miszerint itthon legyenek lovaim, mert különben ezt pap létemre nem mertem volna tenni. — Megtettem bíz én, de másodszor aligha még is megmerném.

1849. január 1-én A magyarok futása a móri csata után

Rettentő hideg volt, a Duna jege beállott; amint felkelek és ablakomon kinézek, egész meglepetésemre honvédeket látok egyenként párosan, gyalog, kocsin, a legnagyobb rendetlenségben futni. Nem tudnám mire vélni, míg felöltözködésem után megértem, hogy ezen szerencsétlenek a Perczel által vesztett móri csatának szomorú áldozatai

légyenek, ahol Perczel csekély erejét a temérdek ellenségnek nekivezetvén, egész táborával semmivé tétetett. Szörnyű jelent volt ezeknek futása, véresen ellövetett kezekkel, felkötött állal, fegyver és poggyász nélkül, a hidegtől félig megdermedett testtel futottak szegények egész éjjel által, az ellenséget mindég sarkukba vélvén, és mindenkit megszólítván: nem láttak-e ellenséges katonát? Ezen szerencsétlenek a Duna jegén által Pestre mentek, levertségök leírhatatlan.

Február 4-én

Mai napon hirdettetek ki Windisch-Grätz herceg budai parancsnok szigorú proklamációja az adonyi templomban, nem tudom lesz-e eredménye, a nép hangulatja egészen Kossuth felé hajlik, mert kézzelfogható eredményét a mozgalmaknak tetemesen érzi, minekutána azóta se nem robotot, se dézsmát, se adót nem fizet, sőt a szabadság ferde magyarázatja által papjától a szerződéses tartozásokat is megvonja.

Április 26-án Jellacic Adonyban

A Debrecen felől felvonuló magyar seregek által a győzhetetlennek hitt ausztriai tábor dicsőségesen visszaveretvén, ezeknek egy része Jellaéic vezérlete mellett e napon vonult be Adonyba. Lovassága merő vasasok és chevauxlegers-ek, mintegy 6000 lehetett, gyalogsága közel 10000 volt. Jellacic a tiszt[t]artóságba szállásoltatott, a plébániába Hartlieb generál, durva udvariatlan ember szállott meg két segédtisztjével, két tábori pappal, egy élelmi biztossal, 50 közemberrel és temérdek cselédség és lóval. Ezen nap és éj felejthetetlen marad, felették ezen sáskák egy éjjel által az uradalomnak, mint a községnek, sőt egyeseknek is amit csak megtalálhattak, szénáját, zabját, felégették ol fáját, elpusztították különösen az uradalomnak változó gazdasági veteményeit, ahol az egész gyalogság és szekereszeti osztály táborát ütötte. Felégették az uraságnak minden tüzelőfáját, sőt evvel meg nem elégedve még egyesekét is, saját szemem láttára hordták ki ölfámat udvaromból, hogy a plébánia ház előtt feltüzeljék. Az egész utca a plébániától és templomtól kezdve felfelé a gyógyszertárig egész éjjel által egy tűztengerhez hasonlított, és csak az Úristen őrzött, hogy mindannyian el nem égtünk. Ez napon katonatisztek minden nemétől

hemzsegték Adonynak utcái, majd minden házba ezredes, kapitány, őrnagy s generálok voltak szállva, mert a közlegénység többnyire a szabadban táborozott. A tisztek roppant seregét a közlegénység csekély számával egybevetve kitűnik, mily roppant veszteséget szenvedhettek már ezen csapatok, amit a hetvenkedő generál lefekvése után egyik tábori pap őszintén bevallott, kinyilatkoztatván, hogy a szolnoki csatánál volt veszteségök leírhatatlan, hol saját életéért már két garast sem adott volna, valamint Tápióbicskénél sem. Ezek a fráterek egész nap és éjen ettek-ittak, az utcáról kinek tetszett bejött, kávé parancsolt és tovább ment, maga a büszke generális a hőség ellenére egész nap fűtetett, legszebb kanapémra csizmával, sarkantyúval ráhenteredett, s szidva a kutya magyarokat, egész nap négyszer kávézva eltávozott. Korán reggel azt sem mondva, köszönöm, bár előtte való nap inasa, a gazember, mindég azt rebesgette volt, csak ide ami jó van, minden kétszeresen megtérítetik. — A hóhér kinézésű zsereszánok [sic!] képezték Jellacic testőrségét, maga Jellacic szürke huszár atillát viselt, mindenik eránt, de különösen a nők eránt felette udvarias volt, még akkor is, midőn ezek nyíltan kimondák nékie, hogy magyar érzelműek lennének. Estve tábori zene volt ablakja alatt: reggel 7 órakor indult Pentele felé. — Távozáskor egy nevezetes jelenet volt. A többi tett zsarolások között Jellacic 12 hízott göbölyeit is elhajtató az uraságnak, a hajtó lovasok azonban ezt meg nem elégelevén, az uraságnak egy szép jármos ökrét is ki akarták fogni az utcán a szekérből. A tiszttartó béreseivel eleinte ellenkezett, de a katonák szaporodásával megfutamodtak, a magára maradt ökör a szokatlan emberek között megvadulván felszarvalá a hozzá közeledő katonát, felrepíté a levegőbe, a leesőre rátiprott és meg is ölte volna, ha társainak kardvágásai által el nem veretik. Az összevagdalt ökör futásnak eredve egyenesen a tiszttartóságba ment, ahol a tiszttartó a kapukat azonnal bezáratta és ökrét megmentette, de csak rövid időre, mert a sebekkel terhelt ökör haszonvehetetlenné válván a mészárosnak eladatott. A közemberek nagyrészt tetvesek voltak, s ahol beszállásoltattak ezeket hagyák emlékül.

Május 3-án A magyar tábor Ercsinél

Aulich magyar tábornok Ercsinél hidat veretve, ezen vonult által hadtestével, ennek megtekintésére lerándulék Ercsibe. Itt volt alkalmam a két tábor készületeit egybehasonlítani, a magyarokét ugyanis és Jellacic-ét, és őszintén meg kell vallani, hogy a különbség, melyet találtam, oly nagy volt, hogy egyedül az isteni

gondviselésnek és a magyarok példátlan lelkesedésének kell tulajdonítanom a folytonos győzedelmet, melyet e rosszul felszerelt magyar sereg a már rendezett és jól betanult katonaságán Ausztriának nyerhetett. Itt találkoztam a volt pesti káplán[n]yal, Schwendtnerrel (később pest-belvárosi apát-plébános lett) mint magyar tábori pappal egészen világiasan öltözve bajusszal, szakállal, valamint volt csákvári káplány Lenzsér Ignáccal, ki megunván papi állomását honvéddé lett, s most már mint hadnagy hosszú bajusszal élé világát.

Május 27-én A függetlenség kihirdetése

E napon, mint pünkösöd első napján is, hirdetem ki egész ünnepélyességgel az adonyi szentegyházban a debreceni országgyűlésen kimondott függetlenségét Magyarországnak. A község előljárói zene kísérete mellett a nemzeti zászlóval tarackok durrogása között indultak el a járásbeli szolgabíróval együtt a városházától a szentegyházba, hol felvilágosító beszéd kíséretében elolvastam híveimnek a híres függetlenséget. Énekes mise után, hason pompával amint jött, tért ismét vissza az előljáróság a városházához. Délután történt az újoncozás, maga Adony mintegy 40-et állított, de a parasztok, különösen a német ajkúak nem adák oda gyermekeiket, hanem inkább 400, sőt több forintokon is helyettesítenek ezek helyett. Nevezetes volt ez alkalommal Steirer Mihály molnár hazafisága, aki bár nem tartozott, saját jószántából állított egy 400 forintos legényt a hazának.

Június 6-án. Böjt.

A nemzeti böjt szigorúan megtartatott, nem csak a köznéptől, hanem azoktól is, akik különben soha nem szoktak volt böjtölni. Ami valóban mosolygásra méltó, mert ha ez esetben célhoz vezető eszköznek találtatott a böjt, miért nem ilyen ez akkor is, midőn az anyaszentegyház rendeli? Ezen böjtöt Kossuth rendelé el.

Június 14-én Nemzeti ünnep

Az adonyiak a kormány rendelte ünnepet a haza boldogulásáért ma ünneplék meg, nagyobb ájtatosságot tanúsítanak ez napon, mint az anyaszentegyház sátoros

ünnepein. Ma hirdetem ki nekik a kormány rendelete szerint a keresztes háborút, nem hiszem, hogy ez időben célirányos eszköz legyen. A protestánsok, kik sírjoknál sem tűrik a feszületet, hogyan fogják ezt a harcban követni? Hát a zsidók, akik a kereszten függőt reá feszítették, mit mondanak majd ehhez? — Ó századunk indifferentismusa és te keresztes háború, egyeztessen meg benneteket, aki tud, de én ezt fel nem fogom. — Ezen eszközre a magyar nemzetnek szüksége nem volt. — Ezt a jelenkor nagy része nem helyesli, az utókor mosolyogni fogja. —

Július 2-án Önkéntes katonák

A hazaszeretet annyira lelkesíté az adonyi magyar ifjúságot, hogy közülök nyolc a helybeli segédtanítóval minden felszólítás, vagy biztatás, vagy jutalom nélkül önként felmentek Pestre és a magyar katonaság közé beállottak. Aki az eddigi úgyszólván fogdosási modort ezen jelenettel egybehasonlítja, a lelkesedést elgondolhatja.

Július 8-án Az adonyi búcsú

A július 2-ára esett búcsút, mint utána következett vasárnapon, e napon tartottuk meg, ez majd szomorúvá lőn, mert a közeledő muszkák elől megszökött, és magát Rácalmásra felállított vármegyei tisztikar éppen ezen napra rendelte a népfelkelést, miszerint minden egyén 18 évestől 30-ig az ellenség elé menni tartozik. Volt az asszonyok részéről sírás, a gazdák részéről az aratás miatt sopánkodás. Azonban az egésznek fordulatot adott azon hivatalos rendelet, miszerint Görgei tábornoknak Komárom mellett kivívott győzedelme a népfelkelést szükségtelessé tette. Nevezetes vala e búcsú körül még az is: miszerint contionátorom, kit e célra meghívtam volt, t. i. Pados János fejérvári szentszéki jegyző ahelyett, hogy ezen ünnepélyre megjelent volna, egy levélben tudtomra adja, miszerint a hazát veszedelemben látván, mint jó honfi kötelességének látja a honvédek sorában állani, s vagy győzni, vagy meghalni a hazáért. Sajnálom a fiút, mint legjobb barátomat, mert meggyőződésem szerint ezt sem betyárságból, sem más mellékes okból nem tette, hanem tiszta hazafiúságból, amiért is a legveszedelmesebb helyeket keresendi, még áldozatul nem fog esni. — Vezérelje az Isten.

Július 11-én A nemzeti lobogó sat[öbbi]

Azon hírré, miszerint az ellenséges seregek Fejérvárra és Budára bevonultak légyen levétettem én is győzeledelemes harcunk feletti örömünk jelét, nagy nemzeti lobogónkat a templom tornyából, minekutána ott Pünkösöd napjától közel hat hétig dicsőségesen függött volna. Kitűzendjük-e még valaha, vagy soha? Azt csak a jó Isten tudja.

Július 20-án A csákberényi plébános kivégeztetése

Ez nap szomorúan lepett meg azon hír, miszerint egyik fiatal papi társam, Mans-barth Antal csákberényi plébános, az ottani tiszteletessel egyetemben a bevonult német katonák által mint magyar népfelkelést rendező, elfogatott és agyonlövetett légyen, úgyszinte, hogy Schwanfelder József fejérvári őrkanonok ugyanezek által magyar érzelme nyilvánításáért vasra veretett, és így elhurcoltatott légyen. Ehhez járul a pénzbeli bonyodalmak főpontra hágása, miszerint magyar bankjegyeinkért már semmit sem tudunk venni, eladtuk búzáinkat ezen papírdarabokért, és most se búza, se pénz. Ó Szabadság! Bár soha ne is említettél volna, mily keserűek a te gyümölcseid!

Július 22-én

Ma a városházán voltam az egybegyűlt tanács előtt tudtokra adván, hogy ha fizetésöket, mivel szerződés szerint tartoznak, nem teljesítik, vagy az eddigi hanyagságon nem segítenek, a káplányt azonnal elbocsátom. — Ők azonban e tekintetben rendet eszközteni ígértek. Az egész vármegyei tisztikar az ellenség elöl átszökött a Dunán, és most magunkra hagyva csuda, hogy ki nem raboltatunk, meg nem gyilkoltatunk.

Július 24-én Haynau cs[ászári] parancsnok

Göde József nemzetőri kapitány, mesterségére kovács, a magyar ügy melletti rendíthetetlen buzgalmának újabb tanújelét adá tegnap, amidőn a Buda-Pesten állomásozó ellenséges tábor számára terelt ökröket és birkákat lefoglalta. Adja Isten, hogy mindnyájan meg ne sirassuk.

Ugyanez nap érkezett B. Haynau császári katonai parancsnok levele, melyben a Kossuth bankjegyei érvényteleneknek nyilvánítanak, és mindenki annak nyugtató melletti kiszolgáltatására felszólítatik. Ezen utóbbit azonban senki nem teljesíti. — Jött szinte egy rendelet, melyben megparancsoltatik Adony városának, hogy naponként 900 porció kenyeret mindaddig Ercsibe szállítani el ne mulasszon, még ezen kötelessége alól ugyanezen katonai parancsnokság által fel nem oldoztatik. — Szerencse, hogy az aratás már vége felé jár és meglehetősen ütött ki.

Július 25-én Drágaság

A drágaság iszonyúan növekszik, a hús mától kezdve már 24 xr [krajcár], egy pár csizma 30 for[int], egy kis malac 35 forint. Egy tehénnek kettős kis sovány bornya eladatott 65 forinton. — Az arany és ezüst pénz a forgalomból végképpen eltűnt. Sőt még a rézpénz is, és helyette a német bank egy pengő forintos jegyei szaggattatnak nyolc részre, hogy fizetni lehessen.

Július 26-án Az adonyi önkénytesek

Küldetett Adonyban Kossuthnak Szegeden kelt proklamációja, melynek értelmé szerint, minekutána ő 30000 tartalék sereget személyes vezérlete alatt kívánna felállítani, e célra a fejer megyei ifjúságot felszólítja. Az eredmény az lett, hogy már estve felé mintegy 40 ifjú indult légyen a magyar táborba Kossuth mellett harcolandó. Hogy Adonynak ifjai ennyire lelkesek legyenek, magam se hittem volna soha is. Ezeket látva ki merné állítani: hogy a magyar szabadsági harcot nem a nemzet küzdi, minekutána tudtommal a szomszéd faluk is hasonló elszántságot tanúsítanak. Nevezetes lelkesé-dési jelenet vala az, hogy amidőn a már útra indult ifjúság nemzeti lobogóval kezében egy pajta mellett elhaladott volna, az ott dolgozott három legény villáját, lapátját elhányva, amint voltak egy ümögbe[n], gatyába[n], követték a harcosokat.

Július 28-án A fej érvári káptalan szomorú sorsa

A fejevári káptalan hazánk szomorú helyzetének nyomorát egész kiterjedésében tapasztalja. — Az év elején Windisch-Grätz elfoglalván Fejér megyét, a káptalan tagjait a császári katonaság részére adakozásra felszólítatá, azaz szépszerivel kényszeríté, adakoztak is 800 for[intot] p[engő] p[énzben]. Alig jelent meg ezen adakozás hirdetése az újságlapban, és már a magyarok Pesten voltak, ekkor az adakozást leginkább előmozdító megrémült. Két kanonok, Farkas Ferenc prépost és Farkas Imre elhagyták az országot. Visszatérvén júliusban a német kormány, üldözőbe vette a honmaradottakat, és legelőször Schwanfelder kanonokot éjjel vasra veretvén elhurcoltatá. Később a káptalan hátralévő négy tagját a belvárosi plébánossal Mihalik Györgyei együtt maga elé parancsolá. Hogy vissza térendenek-e valaha? — nem tudom, a zavar naponkint növekszik, megyénk fő nélkül vagyon, mindenik plébános magára hagyatva, tesz amit legjobbnak vél. A német kormány iszonyú dühösséggel üldözi visszatérte óta a papokat és a zsidókat. Mind hazaárulónak, vagyis inkább felségsértőknek és akasztófára valóknak lenni állítja őket. — Windisch-Grätz szelídséggel akarta meghódítani magyar hont, Haynau orosz kancsukával. Szegény magyar nemzet, elpusztítanak, s rövid üdön nem marad kő kövön e szép országban, nem marad unokád, ki őseidnek vérrel szerzett szabadságát élvezze, s földjeidet művelje. Az orosz sereg elárasztá e szép hazát, s százezrek igyekeznek semmivé tenni egy pár hónap alatt azt, melynek előállításán a szegény elnyomott magyar nemzet századokon által izzadott. Ó Isten, hol van a te hatalmad! Hol a te igazságszereteted, hol a te ményköveid!

1-ső augusztus A pusztai önkénytesek

Mai napon a közellévő pusztákról, valamint újólág Adonybúl összesen mintegy 30 legény indult el Kossuth táborába a magyar ügy mellett önkénytesen harcolandók. A német ajkú lakosok közül alig van köztük három. Szegényeket ha valahol elfogják, kiküldik Olaszhonba, s alig látandják valaha szülőföldjüket, pedig vagyon köztük néhány családapa is, ki gyermekeit és feleségét segítség nélkül hagyva távozott el.

Augusztus 5-én Haynau proklamációi

Mai napon olvastam fel az adonyi templomban Haynau szigorú parancsa következtében a német császár proklamációit, melyekben tudtára adatik a magyar nemzetnek: hogy a rend és a béke helyreállítására muszkákat hívott őfelsége, hogy Haynaut teljes hatalmú biztossá nevezte, hogy a Kossuth bankók érvénytelenek — végre, hogy akik a német úgy nevezett Zwangnottákat elvenni vonakodnék, haditörvényszék elibe állítatik. — E rendeletek a püspökmegyei hivatal útján érkeztek ugyan, de azon különösséggel, hogy alájuk, az egész káptalan elfogatva lévén, egyedül a püspöki titoknok volt légyen írva, mint a megyének teljes hatalmú kormányzója. Hogy még ilyesmit megérthessünk valaha, ki hitte volna?

Augusztus 10-én Pakróczy halála

Mai napon hunyt el Pakróczy János adonyi plébános és esperes életének 56. évében, egész életén által kanonok kívánt lenni, és mégis nem nyerheté el ezen óhajtását: három éven által tavasszal meglátogatá a gutaütés, míg végre e folyó évben május 16-án, éppen neve napján a gyóntatószék előtt oly formán találá, hogy gyónása és áldozása után többé egy szót sem szólhatott, jobb felét nem mozdíthatá, hanem mint egy darab fa feküdvé ágyában sorvadott el lassankint. Borzadva fogok mindenkor az oldalánál töltött napokra visszaemlékezni, rettenetes emlékéek, ellenségemnek sem kívánom őket, mert utoljára megtébolodott, és mint ilyen mellett kellett adminisztrátor minőségben egy évet leélni, miután szegény sorsa miatt semmi nyilvános betegápoldába szállítani nem lehetett. N[agy] t[iszteletű] Radnics Imre temeté Ercsiből.

Augusztus 11-én Fejérvár égése

Fehérváron voltam, elszomorodott szívem ennek megpillantására, még most is füstölgöttek romjai az ellenség által felgyújtott 84 háznak. A város népe a legnagyobb zavarban volt, számtalan családnak hibáztak tagjai és most nem tudák, ha elfogattak-e, elestek-e, vagy elsöktek-e? Az esztelenek éjszakának idején megtámadták fegyver nélkül a Halesz kertbe[n] tartózkodó fegyveres katonaságot, általa visszaverettek és a város felgyújtatott. A német sereg vezére volt gróf Falkenhayn, ki fegyveres 600 emberével a felkelő városi népnek ellene mert szegülni. Mint királyi biztosok táborába[n] voltak Heringt és Gozony ügyvédek Fehérvárról, ezeknek lelkiösmeretét

nem irigylem, mint érezhették magukat, midőn saját városukat felgyújtatták, nem tudom.

Augusztus 28-án A német sereg Adonyban

E folyó hó közepe felé híre kerekedett, hogy Görgei magát a muszkáknak megadta, a hír csakugyan valósult is, mert csakhamar láttuk hazafelé szállongani a fegyvereiktől megfosztott kiéhezett rongyos honvédeket, és káromkodó huszárokat, kik közül némelyek lovaikat még el is tudták magukkal szöktetni. Amint ezeknek szemlélésébe elmerült volna az ügy vesztesége miatt leverett nép, egyszerre véletlenül 26-án délután megjelenik a kikötőbe[n] egy gőzös tele német katonákkal, ezt követé másnap, harmadnap a gőzösök és hajók özöne tele katonákkal és hadiszerekkel. Vezetőjük gróf Pálffy volt Horvátországból, nálam bizonyos Wallon őrnagy volt harmadmagával három napig szállva, minden eddigi katonáim közt legudvariasabb ember. Ezen német sereg, Jellacic-ot mint gyáva eszközt szidta, a horvátoknál utálattal beszéllett, a muszkákat szégyenlette, és sehogy sem akarta megösmérni, hogy Magyarhonban egyedül ez volt képes Ausztriát uralkodóvá visszahelyezni. A háborút bevégezve tekintették, innen Fejérvárra húzódtak, hol mintegy 12000 ember összevonuland. Itt létök alatt megparancsolták, hogy a fekete-sárga zászlót a toronyból [sic!] kitűzessem, én azonban azt felelém, hogy ha a patrónus vagy község kitűzi, semmi ellenvetésem, de magam kitűzni nem fogom, minthogy ilyes szövetem nincsen.

Augusztus 30-án A magyar pénz hitele

Mai napon egy budai franciskánus kéregető barát volt nálam, ki e következőket beszéllette. Amint Budán társaival a kolostor előtt állana, hozzájön egy katona, átnyújt nékie egy csomó bankót és így szól: „ezt Tisztelendő úrnak ajándékozom”, erre a bankótákat megnézi és azt találá, hogy magyar pénzben 25 forint volna és kérdező, hogyan jött légyen ezen pénzhez, — mire a katona ekképp válaszolt: magyar katona voltam, és ott szereztem ezen összeget, most átjövén a németekhez, nem merem magamnál tartani, nehogy megtalálják és megbüntessenek, tehát inkább F[őtisztelen]dő úrnak ajándékozom. — A barát azonban szinte attól tartván, hogy nála megtalálhatnák, még ajándékba sem vevé el a 25 forintokat. Ennyire leszállott hitele a

magyar pénznek, mennyi ember leend ezen ügy által koldussá, kinek minden vagyona egyedül magyar bankjegyekben vagyon.

Szeptember 1-sőjén Komárom vára

A magyar sereghez szegődött adonyi önkénytesekkel elment a többi között Göde József kovácsmester és Pawlowszky János kocsmáros, kiknek elseje megbetegedvén Komárom várába[n], írott feleségének, hogy menne utána: mindkettőnek neje tehát kocsira ülven Komáromba utaztak, hol Göde mint főhadnagy, Pawlowszky pedig mint zászlótartó hivataloskodtak. Amint ezen hazatérők beszélnek, Komáromban a menekülőkkel együtt iszonyú sereg ember vagyon. Körülbelöl 60000, és elhatározva vágnak a várat utolsó emberig védelmezni. A várban a drágaság szörnyű nagy, egy körte 4 kr. egy szem szilva 1 kr. A komáromi várba megyénkből négy káplány vagyon mint közkatona és a rácalmási adminisztrátor. Megyénkből összesen az elfogott, agyonlőtt, meghalt és elszökött egyéneket egybevéve hibázik jelenleg 30 egyén, mind felszentelt pap.

Szeptember 9-én Kossuth lemondása

Mai napon hirdetem ki katonai parancs következtében Kossuth lemondását, Görgői lefegyvereztetését, valamint a védőrség (:polizei) felállítását is az adonyi templomban. A nép nem a legszívesebben hallgatta, még titokban mindég reményli a magyarok győzedelmet és különösen egyik rész ama nevetséges dologgal bíztatja magát, mintha a scythai magyarok jönnének nekünk testvérjeiknek segedelmünkre. O beata simplicitas.

Szeptember 18-án gr. Zichy Ödön felásása

Ezen szerencsétlen gróf minekutána Duna parton ásott gödörbe, hová hóhérjai által temettetett volt, közel egy esztendeig nyugodott volna, sógorasszonyának rendeletére mai napon ásaték fel; a test várakozáson kívül egész formáját megtartá, annyira, hogy reája lehetett ösmérni, egyik karja hibázott, melyet az ebek elrágta volt, mennyire a csekély mélységű sírból kikaparhatták, a test amint eltemették, egészen mezítelenül

egy e célra vett koporsóba rejtetek és a plébániába hozaték oly céllal, hogy míg a kocsik Kálozdrúl érette megérkezendnek, a templomba helyheztessek, a szabad levegőre hozatott test azonban oly hatalmasan bűdös kezdett lenni, miszerint a kocsi fészereken kívül más helyűvé tenni lehetetlen volt. — Szegény gróf úr, ki hitte volna felőled, amidőn mint Fejér vármegye Főispánja üveges hintódban oly büszkén vágattál el mellettem, hogy valaha kitűnő szépségű alakodnak csak fészereket is merő szívességből nyissam meg? A test Kálozdon fog az elhunytak kívánsága szerint eltemettetni.

Október 1-ső Gr. Zichy Ödön exequiai

E mai napon tartattak, mint az elhunytak halála napján egy év után a nagyszerű exequiak Kálozdon, ahová el is temették. Juraszek Károly káplányom a kivégzett gróf körüli fáradozásaiért oly pompásan megajándékozott, mint eddig még káplány sohasem. Kapott ugyanis 1000 váltó forintot pénzben és egy drágakövekkel kirakott monstranciát, aranyból, ezen felül minden asszisztens aki jelen volt kapott 50 for[intot], és így a káplányom is, úgyannyira, hogy Kálozdrúl 1050 forint készpénzzel jött meg, minekután még a kocsibért is a család viselé. El lehet gondolni egy száz váltó forint évi fizetéssel ellátott káplány örömét midőn váratlanul ily összeg pénzhez jut.

Október 6-án Streith Miklós boglári plébánoski végeztetése, a komáromi vár feladása

Ma kaptam a körlevelet, melyben Streith boglári plébánosnak Pesten a Neuge-baude című kaszárnnyában a császáriak általi agyonlövettetése hírül adatik, valamint káplányának, Kőnig Móricnak 15 évre történt elítéltetése is. Szegény Streith egy köztiszteletben álló pap és emberbarát volt, előttem még egy zsidó szabó is megkönnyezte, ki nékie dolgozott volt, és éppen azért, mert becsületes ember volt, mert az ausztriai háznak bűneit bírának szemébe merte mondani, életének 48. évében golyó által kellett kimúlnia. — A Fejérvári Káptalan tagjai hosszas fogságukból Pestről végre megérkeztek, ártatlanoknak találtatván, az egy — Schwanfelder örkanonokot kivéve, ki több évekre sánkra ítéltetek, minthogy amint állíttaték, ő vezette volt a többieket is a tévútra. A komáromi várba[n] voltak is megtértek, minekutána Klapka

várkormányzó a magyarok ezen utolsó menedékét is feladta volna. Az adonyiaknak semmi bajok sem történt, de a benn volt paptársaimnak valódi szomorú helyhezet[!] jutott, nemcsak hogy minden egyházi hivataloskodástól felmentettek, hanem még a re-verenda hordozástól is letiltattak. A többi között sajnálom a rácalmási adminisztrátort, Schwanfelder Kristófot, aki nyugodalmas helyhezetét megbecsülni nem tudván, mint magyar misszionárius, a rácalmási fiatalság és nők biztatásaira, elhagyá plébániáját, és a felkelőkkel Komáromba ment. — Most helyét más foglalá el, s ő fiatal hevének áldozatjaként kenyér nélkül maradt. —

Október 26-án Plébánossá lett kineveztetésem

E mai napon Lángra a Bécsből megtért Gróf Zichy Kamillóhoz tisztelegni menvén, általa személyesen kineveztetem az adonyi plébániára. Pártfogóm e tekintetben az igen jószívű, nemes emberbarát Wagner János lángi plébános és apát úr volt, aki első adonybani megjelenésem után megigéré, hogy számomra a plébániát megszerzi, csak viseljem békével a kellemetlen adminisztrátorság terheit. Szavát híven megtartá, bár nem csekély tekintélyű kérői voltak a plébániának, minők voltak a perkátai káplán gróf Győri által; Légrády, megőszült szentmiklósi plébános az uradalomban töltött érdemei által, és saját káplányom a községben szerzett pártja által magát kéretvén ezen plébániára lelkészül. Különös, azt mondják a péntek szerencsétlenség napja, és íme reám nézve úgy látszik megfordítva van a dolog, pénteken jöttem először Adonyba, pénteken hunyt el Pakróczy, pénteken neveztetem ki plébánosnak. Lehet ugyan, hogy jövőmre nézve leszek szerencsétlen, de ez még az Isten kezében vagyon, és ennek rendeleteiben meg kell nyugodnom.

November 5-én Vizsgálatom letétele

Ezen napon tettem le Fejérváron praesentám előmutatása mellett a juriszdikciót és megkapám az investitúrát, kikérdezőim voltak Pendl Ferenc kanonok és Pauer János szemináriumi spirituális urak, ebéd után Lángra mentem a gróf úrnak az által küldött praesentát megköszönni.

November 13-án

Ment el volt káplányom Juraszek Károly Fejérvárra belvárosi segédpapnak, jó ifjú, de rossz gazda volt, ha így folytatja, ez sem fog adóság nélkül elhalni, nehezen vált meg Adonytúl, Fejérvárhoz semmi kedve nem vala.

November 19-én

És következő napokon adatott el Pakróczynak tulajdona árverés mellett, bejött a váli szőlőt kivéve mintegy ezer váltóforint, magam 300 pengőn felől vásároltam, és azonnal meg is fizettem.

December 6-án

Új káplányom tétényi ifjú, újonnan felszentelt pap, Balogh Eugén ma érkezett meg, mint új presbiternek nem sok hasznát veszem adventba[n] és a tanításokat valamint a prédikációkat is mind magam tartom, egész négy hétben.

December 10-én

Perkátára mentem, hirtelen 43 évében elhunyt Mészáros Gáspár plébánosnak holmija összeírására. Ezen embernél a megtestesült szegénység uralkodott, még soha annyi rongyot életemben nem láttam, kilenc pakfong kanala, négy üveg pohara, húsz rongyos szalvétája, s több efféléi voltak legnagyobb kincsei, adósságai azonban marháinak árából alkalmasint kikerülnek.

December 11-én

Fejérváron a Takarékpénztárból saját pénzemet felvén, kiküldöttem Lángra a gróf úrnak kamatra a templom részére, kiváltván Pakróczy adósságait, nevezetesen

a templomé volt 512 30

Schmidt fundációja 100 —

Funtek " 100 —

Móricz " 187 30

Leicht " 100 —

Pakróczy János 100 —

Összesen 1100 fl. v. —

Ugyanezen alkalommal általadván Juraszeknak, volt káplányomnak Michelis adonyi kötélgyártó obligációját 300 v[áltó] for[int] intabulálás végett, lefizetvén az érte járó 1 fr. 30 p.p. díjat is.

December 26-án Beiktatásom és b. Sina rezolúciója

Ez napon tartottam ünnepélyes beiktatásomat, mint Karácsony másodnapján, és nevenapom előestéjén, a beiktatom Radnics Imre ercsi plébános és érdi alesperes volt, minekutána az adonyi kerület alesperese Vajtán lakván, az idő zordonsága és a kettős ünnep végett ily távolra nem jöhetett, ebédre volt 22 férfi vendégem, estvére 54 vegyes neműek táncoltak és kártyáztak éjfél után 2 óráig. Ugyanez alkalomra hozá meg az ercsi tiszttartó b. Sina Györgynek ajánlatát, miszerint az Alsó-benyói puszta körüli fáradozásáért évenként 6 mérő tiszta búza és 8 mérő rozs szolgáltatassék ki az adonyi plébánosnak.

1850. évben

Január 9-én

Volt nálam egy franciskánus barát Földvállról, Budára ment a provinciálishoz, aki ötlet elküldé a szerzetből, minthogy honvédtiszt volt. Szegény most nem tudja hányadán van, minekután már professus, hogy áll-e hát professioja vagy nem?

Február 10-én

A katonai beszállásolásnak se hossza se vége, a kellemetlenségek minden nemeiben részesültem, az egyik főhadnagy inasa az úgynevezett Császár cürassierekből

szolgálóm ágyába erőszakosan befeküdt, s midőn ezért az illető kapitánynál panaszt tettem, az volt a felelet: hogy ha a plébános az illető katonának kívánsága szerinti ágyat nem ad, a plébános tulajdon ágyába befekhetik. Erőszakosan is beszállásolják magukat, és most állandó szállásul elfoglalták legszebb szobámat, istállómat, fészerezem. Isten tudja meddig maradnak nyakamon.

Február 10-én Pados János elítéltetése

Ma olvastam újságomban ama leverő hírt, miszerint Pados János legjobb barátom elítéltetett legyen, az ítélet ekképpen hangzott: „Pados János dunaföldvári születés, 29 éves kath. világi pap és püspöki egyháztanácsi jegyző Székesfejérvárott, részint bevallván, részint törvényes tanúk által reá bizonyulván, hogy m[últ] é[v] jún. hóban Székesfejérvárott a cs. kir. orosz seregek ellen a szószékről keresztes háborút hirdetett, eközben Őfölsége kormányát gyanúsította és gyalázta, később június hóban egy fölkelő csapathoz csatlakozott, s a cs. kir. ausztriai és orosz seregek elleni hadjáratokban résztvett, hat évi várfogságban vasra ítéltetett.” — Aki ezen ifjú becsületességét, feddhetetlen viseletét, tiszta vallásosságát és őszinte hazaszeretetét ösmeri, lehetetlen lehetetlen, [sic!] hogy el ne szomorodjon ilyes kegyetlen ítélet olvasására.

Február 18-án a Duna jege indul

Mai napon virradóra indult meg végre a Duna jege, minekutána már három nap és éjjel a legnagyobb félelem és rettegés között voltunk. A víz magassága az 1838-ki mértéket négy ujjnyival haladta, a jég rendkívüli erős volt. A Serháznál a csatorna rosszul lévén becsinálva, beszakadt, 12 órai szakadatlan munka után sem tudták elállítani, míg végre a csatorna kéményére ráakadtak, és ezt telitömve földdel, a víz is elállott. Az emberek nagy része barmaival és gyermekeivel a szőlőhegyre hurcolkodott, én részemről a templom ruháit és pénztárát az oratóriumba vitetvén, drágább öltönyeim a padlásra hordatván, egyéb tulajdonommal nyugodtan vártam amit az Isten reám mérend. Legborzasztóbb volt 17 február éjjele, a víz borzasztóan nőtt, a szélvész dühöngött, az éj sötét volt, az eső esett. Amidőn egyszerre dobbal hírül adatik, hogy a töltés beszakadt, és azért mindenki mentse magát amint tudja. A lakosok lámpásokkal

futkoztak, mint eszeveszettek, nem tudván mitévők legyenek, amidőn éjjél felé a víz egyszerre apadni kezd, és köztudomásra jön, hogy csak ama kisebb töltés szakadott be, mely a postamester házát és környezetét mentette az áradástól. Reggelre a jég szépen ment, és a víz lábszámra apadt. Ezen jeleneteket az ellenségemnek sem kívánom. Az az egy hasznunk volt belőle, hogy az itt állomásozott katonaság a dagadozó víztől megijedve, ennek leapadásáig elszaladt volt Perkátára. —

Március 24-én Nagy hó

Ezen a napon, mely éppen Virágvasárnapja volt, térdigérő hó esett, mi a gazdákat tetemesen megviselé.

Május 30-án Májusfa táncolás

Ma táncoltatott ki nálam egész ünnepélyességgel az úgynevezett májusfa, melyet az ifjúság minden év május 1-én a plébános udvarában felállít, s később kitáncol. Felette sok vendégeim valának az úgynevezett tisztesebb rendűek közül is, köztök a cürassier tisztek is. Különös, hogy a népnek egy részénél azon vélemény uralkodik, hogy a májusfa az esőt e vidéktől elijeszti, és ezt még a már 30 évig itt létező Kovács János tiszttartó is osztja.

Június 10-én Jakobitska megmérgezése

Eckert János adonyi gyógyszerésznél vala egy fiatal mintegy 20 éves gyakornok, tisztos szüléktől származott és azért nagyra vágyott, költségei azonban nem lévén elegendők, a helybeli boltosoktól adósságra kezdett vásárolni, mit gazdája végre eltiltott, ez pedig őtet felettébb megkeserítette. Ehhez járult egy kóbor színész társaságnak Adonybani vergődése, melynek egyik szajhájába a könnyelmű ifjú beleszeretett, és egy pár heti távozásuk után vélek együtt megszökött. Hitelezői az úrfit megkeresték Almáson, és követeléseik kielégítésére szoríták, amit midőn teljesíteni nem bírt volna, egy zsidó még kaputját is lehúzá róla, mire ez szégyenletében a zsebjében rejtezett mérget magához vevé, és négy napi kínlódások után lelkét kiadá; neve Jakobitska vala.

Június 20-án A katonaság elmenetele

Ez napon mentek el végre az állandóan öt hónapokig itt szállásolt császár vasasok. Szobám, istálló, fészere ezen idő alatt tele volt velők, elmozdításokért a plébánia lakból minden lépést megtettem, személyesen voltam herceg Lobkowitznál fejr megyei katonai főparancsnoknál, írtam a primásnak, mind siker nélkül vala, aki katonákat állandóan nem tartott, az alkalmatlanságról nem tud semmit.

Aug. 10-én Rákóczi Zsigmond sírverse

Zemplén vármegyében utaztamban Szerencs mezővárosban a Rákócziak hajdani kastélyokat megtekintem, úgy szinte meglátogatám a református templomban létező síremléket is, melyen szórul-szóra e felirat volt olvasható:

Itt fekszik Rakocy Sigmond,
Az Jámbor felöle jót mond
Magyar országnak támasza
Vala, Csyászárunk Tanáchya
Szendreö csyudálta erejét,
Egher karját, nagy elméjét,
Erdély szerette oltalmát
Az Teöreök félte hatalmát.
My Honnyunkban lakó népek
Ohaytyuk mint igaz hívek.
Azért Sze[n]drő Magyar Egher
Csyászár, Erdély és Minden Ember,
Sirassad édes atyádot.
Megholt Rakocy Sigmondot. Obiit 1608.

Defuncto Patri posuerunt tres filii

1618.

Az emlék alatt létező sírba leszállva megtekintem szerteszét heverő csontjait az egykori nagy embernek és elgondolkodék a világi dicsőség mulandóságáról, sic transit glória mundi.

Aug. 18-án Hardegg curassirok

Mai napon jöttek ismét újólág a nép nyűgüül állandó stációra ide az úgynevezett Hardegg vasasokbúi egy fél escadron. Meddig maradnak nyakunkon, a jó ég tudja. Ez alkalommal mégis szerencsésen elkerültem őket.

20-a Aug. Gr. Zichy György síremléke

Gróf Zichy Györgynek egyik fia, szinte György, egy felette szép 18 éves ifjú huszár főhadnagy Gyöngyösön elhalván, míg bebalzsamozott testre Lángra hozatott a családi sírboltba, belső része Gyöngyösön a temetőbe tétetek le. Ezen maradványhoz egy pompás sírkő, 15 mázsás vásároltatott, s felállítására a gróf költségén én küldtettem Gyöngyösre. Az emléket felállítatám, nem tudom, meddig maradand hirdetője a grófi család gazdagságának és a szülői szeretetnek.

Szeptember 23-án Juhász Ferenc új káplány

Juhász Ferenc egri születésű ifjú, újonnan felszentelt pap szeptember 15-én jöve hozzám káplánnak, egészen magyar ifjú, volt káplányom, Balogh Jenő, Kistorbágyra tétetik által. Szegény legény volt, se tudomány, se papi szellem nem voltak tulajdonai, maga vala a megtestesült könnyelműség.

November 1-én Az adó

E napon vetetett ki az első adó az adonyi plébánosra, minden rovatolás nélkül csak amúgy általában 6 for[int] 30 kr[ajcár] ezüst pénz követelt[et]ett tőlem egy évi adóban.

December 2-án

Újólág négy cürassier szállásoltatott hozzám, minthogy üres istállót találtak nálam, valóban nagy teher, a litániában ezen mondat alatt: „ments meg Uram minket”, bátran lehet érteni a katonai szállásolástól, meddig maradnak nyakunkon, nem tudom.

December 6-án Kolba expap

Ez idő tájban jött Adonyba lakni az itteni fakereskedéshez, mint számvevő valami Kolba nevű szepesi megyebéli expap. 15 évig volt plébános, a forradalom alkalmával a magyar ügy mellett buzogva a szepesi tótoktól megvált, és Görgei táborát Világosvárig követte, itt elfogatván az aradi várba, innét a pesti Neugebaude kaszárnyába vitetett foglyul, innét kiszabadulta után, midőn még az egyházi előjáróság is be akarta volna fogatni, lutheránussá lett, és elvett egy szinte általtért leányzót, és a pesti fake-reskedésnél hivatalt nyervén, mint ilyen hivataloskodik — híveim nem legnagyobb lelki épülésökre — Adonyban. Ugyanezen férfiú, ki mintegy 43 éves, ma csábította el a rácalmási adminisztrátort, Schwanfeldert, aki is Hattyúfi nevet vévén fel, a feljebb említett Kolbát mindenben követte; egész a megházasodásig, avval a különbséggel, hogy ez katolika személyt vett nőül. Később mint Fejér vármegyének főszámvevője halt meg 1872-ik évben. — Ki hitte volna ezt valaha, hogy a papi szentség és eskü ily könnyen gúnyolva kijátszathassék és még is így van.